

NOTA

Vanwege het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting aan de Minister van Maatschappelijke Intergratie Christian DUPONT

Datum: 22 mei 2006

Betreft: verlaging van de leerplicht

Aanleiding

Uit de recente berichtgeving¹ in de pers is op te maken dat minister van maatschappelijke integratie Christian DUPONT aan de federale regering zal voorstellen om de leerplicht te verlagen van zes naar vijf jaar.

Sinds deze plannen bekend raakten, ontving het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting signalen van ongerustheid uit verschillende hoeken. Vooral armoedeorganisaties uitten hun bezorgdheid over de opportuniteit van deze aangekondigde maatregel.

Het thema van de leerplichtverlaging komt ook aan bod in het laatste verslag het steunpunt.² De bedoeling van deze beknopte nota is om (1) deze piste in herinnering te brengen, maar ook om (2) achtergrond te geven bij de resultaten van het overleg.

(1) In het verslag: ‘Meer voorschoolse ondersteuning en maximaliseren van de participatie aan het kleuteronderwijs’ (piste 1 bij resolutie 30, p. 52)

Het bestrijden van onderwijsongelijkheid begint best zo vroeg mogelijk. De overleggroep pleit voor de uitbouw van ‘voorschoolse stimuleringsprogramma’s’ voor ouders en kinderen. Meer concreet is er vraag naar een samenwerkingsproject tussen het kleuteronderwijs en ‘Kind en Gezin’, om vóór en tijdens het kleuteronderwijs aan achterstandspreventie te doen, met nauwe betrokkenheid van de ouders.

Het kleuteronderwijs is een belangrijke hefboom, het is de plaats bij uitstek om kinderen in alle rust voor te bereiden op hun “beroep als leerling”.

Hoewel een grote meerderheid van de kinderen is ingeschreven vanaf drie jaar, is de participatie aan het kleuteronderwijs van kinderen onder de leeftijd van vijf jaar weinig regelmatig. Dit is vooral het geval bij zogenaamde kansengroepen: ouders zien de kleuterschool eerder als een plaats waar gespeeld wordt en vriendjes worden gemaakt, en minder als een belangrijke leerplek voor een verdere ontplooiing. De uitdaging ligt in het verlagen van culturele - en taalbarrières. Los van de vraag of een leerplichtverlaging opportuun is, dienen de inzet en de voorname rol van het kleuteronderwijs ondubbelzinnig benadrukt te worden.

¹ Zie *Vroeger naar school* in Het Nieuwsblad van 29.04.2006 en *Le revenu d'intégration en hausse de 3 % ? Social Zoom sur le projet pauvreté du gouvernement* in Le Soir van 29.04.2006

² Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, ‘Armoede Uitbannen. Een bijdrage tot politiek debat en politieke actie’, december 2005, CGKR, 124p.

(2) Achtergrond

De deelnemers aan het overleg zijn het eens over de probleemstelling. Kleuters uit gezinnen met een precair sociaal-economische achtergrond, waaronder een groot aantal kinderen van alleenstaande moeders beginnen minder snel aan het onderwijs en lopen vaker achterstand op. Cijfers uit het Nederlandstalig onderwijs geven aan dat de kans op vertraging in het eerste leerjaar tienmaal groter is bij kinderen van laaggeschoolde moeders dan bij kinderen van hooggeschoolden³.

De leerplichtleeftijd verlagen tot 5 jaar is een mogelijke, maar geïsoleerde maatregel. Hij garandeert niet dat kinderen vroeg deelnemen aan het kleuteronderwijs en effectief aanwezig zijn. De ervaring leert immers dat de leerplicht niet uitsluit dat sommige kinderen onregelmatig naar school komen of tijdens schooldagen op vakantie gaan. Tijdens het overleg was te horen dat de verlaging van de leerplicht zeker niet essentieel is in de strijd tegen armoede. De manier hoe je kinderen uit arme gezinnen benadert en opvangt in de school, des te meer⁴.

Een mogelijke leerplichtvervroeging zou dus moeten voorafgegaan worden door selectieve maatregelen, iets wat tot op vandaag veel te weinig gebeurt. Zowel bij scholen als bij de ouders van kleuters waarvan de introductie in kleuteronderwijs moeilijk verloopt, is er nood aan meer begeleiding.

Vandaar dat in de eerste plaats wordt gepleit voor ondersteunende maatregelen opdat de toegang tot het onderwijs voor jonge kinderen kwalitatief kan worden ingevuld. Enkele resoluties in het verslag van het Steunpunt worden uitgewerkt in een aantal concrete pistes. Zowel de overheid, de scholen, het onderwijzend personeel en de ouders spelen hun rol.

- Creëren van aangepaste kaders voor een verbeterd partnerschap tussen ouders en pedagogisch personeel
- Organiseren van een onthaal op mensenmaat
- Correct en creatief communiceren met de ouders
- Veranker de gevoeligheid voor ‘diversiteit en sociale ongelijkheid’ op een structurele manier in de opleiding van kleuterleid(st)ers
- Toepassing en verdieping van de ‘brede school’: namelijk een duurzame samenwerking van een school met andere instellingen of partners voor de ontwikkeling van kinderen.

Voorstellen

Op basis van het overleg voor het verslag van het Steunpunt werden hierboven een aantal kanttekeningen gemaakt bij de plannen van de minister om leerplicht te verlagen van zes naar vijf jaar. We onderlijnen dat deze nota onvoldoende is uitgewerkt omdat het gepast leek om in de eerste plaats snel te reageren⁵. Tenslotte willen wij twee voorstellen formuleren.

³ Groenez, S., Van den Brande, I., Nicaise, I. (2003). *Cijferboek sociale ongelijkheid in het Vlaamse Onderwijs. Een verkennend onderzoek op de Panelstudies van Belgische Huishoudens*, LOA-rapport nr. 10, Leuven: Steunpunt LOA ‘Loopbanen doorheen onderwijs naar de arbeidsmarkt’.

⁴ Zie ook Eric Mangez, Magali Joseph & Bernard Delvaux, *Les familles défavorisées à l'épreuve de l'école maternelle*, CERISIS, UCL, Octobre 2002, 135.

⁵ Zie ook het document OND/VLOR/20040226 waarin het Vlaams Netwerk Armoede een antwoord formuleert op een adviesaanvraag van de VLOR betreffende de leerplicht (6 februari 2004).

1. Op basis van de reacties van het terrein stelt het Steunpunt voor om af te zien van een verlaging van de leerplicht, en fors te investeren in een gerichte voorschoolse ondersteuning, om de participatie aan het kleuteronderwijs te verhogen.
2. In de schoot van het Steunpunt bestaat een tweetalige overleggroep onderwijs. Indien dat voor de minister wenselijk is, kan het Steunpunt met betrekking tot dit onderwerp een aantal partners samenbrengen om een meer uitgewerkt advies voor te bereiden.